

KARAR İNCELEMESİ

AÇIK BONONUN İLK TEDAVÜLE ÇIKTIĞI ANDA TÜRK TİCARET KANUNU'NUN 680. MADDESİNDE BELİRLENEN ZORUNLU UNSURLAR İÇERİP İÇERMEDİĞİNİN TARTIŞILDIĞI 12. HD'NİN T. 1.12.2016, E. 2016/5645, K. 2016/24721 SAYILI KARAR İNCELEMESİ

Av. Kaan Mahmut ERDEM* / **Av. Deniz ERDEM†**

---

* Avukat, kaanmahmuterdem@gmail.com, ORCID ID:0000-0002-3561-2547

† Avukat, bilkentakademi2@gmail.com, ORCID ID:0000-0002-8091-3859

[Makale Geliş Tarihi:09/10/2019](#)

[Makale Kabul Tarihi:30/10/2019](#)

A. Olay

Somut uyuşmazlığımızda açık bononun ilk tedavüle çıktığı anda Türk Ticaret Kanunu'nun 680. maddesinde belirlenen zorunlu unsurlar içerip içermediği tartışılmaktadır.

B. İddia

Alacaklı tarafından başlatılan bonoya dayalı kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte örnek 10 nolu ödeme emri tebliğinin üzerine borçlunun yasal süresinde icra mahkemesine başvurarak; takip konusu senedin 1994 yılında C. Savcılığında şikâyet konusu yapılarak tedavüle girdiğini, C. Savcılığında senedin onaylı suretinin alındığını, senedin ilk tedavüle çıktığında tanzim ve vade tarihinin boş olduğunu, senedin sonradan doldurulduğunu, senedin kambiyo vasfında bulunmadığını ileri sürerek takibin iptalini talep etmektedir.

C. Savunma

Borçlunun senedin iptalini açık bononun tedavüle çıkmadan evvel doldurulmadığı iddiası ile talep etmektedir. Buna karşın alacaklılar tarafından açık bononun sadece imza ile tedavüle çıkabileceğini ve bononun geçerlilik arz ettiğini belirtmişlerdir.

D. Yerel Mahkemenin Kararı

Yargıtay'ın karar metninden anlaşılacağı üzere Yerel mahkeme açık bononun tedavüle ilk çıktığında zorunlu unsurlarının bulunmasının şart olmadığı ve bononun geçerlilik arz ettiği sonucuna ulaşmıştır.

E. Yargıtay'ın Kararı

TTK.uyarınca açık bono düzenlenmesi mümkündür. Tamamen doldurulmamış bononun ilk tedavüle çıktığı anda zorunlu unsurları taşıması gerekir. Senedin C. Savcılığına ibrazı tedavüle çıkmış olduğu anlamına gelir. Borçlunun şikâyet dilekçesine eklediği senet fotokopisinin arkasında "İş bu fotokopi aslının aynıdır. C.başsavcılığınca tasdik olunur. " kaşesi bulunduğu ve imzalandığı görülmektedir. C.Başsavcılığı'nın dosyası incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekir.

Borçlunun temyiz itirazlarının kabulü ile mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK'nun 366 ve HUMK'nun 428. maddeleri uyarınca (Bozulmasına), bozma nedenine göre sair temyiz itirazlarının bu aşamada incelenmesine yer olmadığını, peşin alınan harcın istek halinde iadesine, ilamın tebliğinden itibaren 10 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 01.12.2016 gününde oybirliğiyle karar verildi.

II. DEĞERLENDİRME

A. Bono Kavramı

Bono, hukuki açıdan soyut borç ikrar niteliğindedir (m. 776/1,b). Ekonomik işlevi açısından bono, daha çok bir kredi aracı olarak kullanılmaktadır.³ Fakat bazen kısa vadeli yatırım aracı (özellikle senedi iskonto veya koruma denilen yol ile devralan bankalar açısından) veya teminat ya da ödeme aracı olarak da kullanılabilir. TTK m.778, poliçeye ilişkin hükümlerden birçoğuna açıkça yollama

---

³ Bahtiyar, Mehmet. "Kıymetli Evrak Hukuku." Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s.125

yaparak, bu hükümlerin niteliğine aykırı düşmemesi şartıyla bonoya da uygulanması gerektiğini düzenlemiştir.⁴

Bono, kanunen emre yazılı bir kıymetli evrak türüdür. Ancak menfi emre kaydı ile, nama düzenlenmesi mümkündür. Ancak Tüketicuyu Koruma Kanunu md. 4'te ayrıksı bir durum vardır. Buna göre, taksitli satışlarda tüketiciden alınacak bonolar, nama yazılı olmalıdır. Nama yazılı senetlerin defî sisteminin borçluyu/ tüketicuyu korumasından dolayı, böyle bir hüküm getirilmiştir.

Bonoların devri, emre yazılı kıymetli evrakın devri anlamında olduğu için: Ciro + zilyetliğin devri ile mümkün olur. Ancak eğer menfi emre kaydı ile nama yazılı hale getirilmiş bono varsa, bu halde, nama yazılı alacağın temlik + zilyetliğin devri gerekecektir. Bono, nama ya da emre düzenlenebilir ancak hamile düzenlenemez. Menfi emre kaydı olmayan bir bono, emre yazılı bonodur.

B. Bonu'nun Unsurları

1. Zorunlu Unsurlar

Bonoların zorunlu unsurları Türk Ticaret Kanunu'nun 776. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; Bono veya emre yazılı senet;

a) Senet metninde “bono” veya “emre yazılı senet” kelimesini ve senet Türkçe'den başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono veya emre yazılı senet karşılığı olarak kullanılan kelimeyi, b) Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini, c) Vadeyi, d) Ödeme yerini, e) Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını, f) Düzenlenme tarihini ve yerini, g) Düzenleyenin imzasını, içerir.⁵

Hükümün a bendi: Hükümdeki unsurlardan bir tanesi de, senet metninde bono ya da emre yazılı senet kelimesinin olmasıdır. Burada tartışılacak husus şudur: Eski kanunda, emre yazılı senet yerine, emre muharrer senet deniyordu. Eğer metinde, emre muharrer senet yazarsa, senet metninde emre muharrer senet yazılması da geçerlidir.⁶ Zira emre yazılı senetle emre muharrer senet eşanlamlıdır.

Hükümün b bendindeki, kayıtsız şartsız ödeme vaadi, biçimsel soyutluğun burada da geçerli olduğunu ifade eder. Hükümün b bendine göre, bedel senet metninde yer almalıdır. Atıf suretiyle bedel düzenlenemez.

Hükümün c bendine göre, vade metinde yer almalıdır.

Hükümün d bendine göre, ödeme yerinin gösterilmesi zorunlu unsurdur. Eğer ödeme yeri gösterilmezse, düzenleme yeri ödeme yeri olur.⁷ Bu poliçeden farklıdır zira poliçede, düzenleme yeri ile ödeme yeri birbirinden farklıdır çünkü düzenleyenin ve muhatabın yerleşim yeri farklıdır. Bono'da, senedi düzenleyen senedin asli borçlusudur. Poliçede ise düzenleyen başvuru borçlusudur. Kabul eden muhatabın poliçe bedelini ödememesi halinde, düzenleyene başvuru borçlusu olarak başvurulur. Ancak bono'da farklıdır. Bonoda, düzenleyen asli borçludur.

Hükümün e bendine göre, lehtar bonoda gösterilmelidir.

---

⁴ Çeker, Mustafa. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre ticaret hukuku: ticari işletme hukuku, şirketler hukuku, kıymetli evrak hukuku. Karahan Kitabevi, 2012., s.92

⁵ Bahtiyar, Mehmet. "Kıymetli Evrak Hukuku." Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s.126

⁶ Poroy, Reha, Tekinalp. Ü., "Kıymetli Evrak Hukuku Esasları Çek Kanunu Yorumu ile, 21." Bası, İstanbul, 2013, s.115.

⁷ Poroy, Reha, Tekinalp. Ü., "Kıymetli Evrak Hukuku Esasları Çek Kanunu Yorumu ile, 21." Bası, İstanbul, 2013., s.117

Düzenleme tarihi, düzenleme yeri ve düzenleyenin imzası, zorunlu unsurdur. Vadesi yazılmayan bono, görüldüğünde vadeli sayılır ancak karma vade, geçersizdir. Düzenleme yeri yazılmamışsa, düzenleyenin adı yanında yazan yer düzenleme yeridir.⁸

TTK md. 756'ya göre, düzenleyenin imzası el ile atılmalıdır. Güvenli elektronik imza, kural olarak elle atılan imzaya eşdeğerdir ancak TTK md. 1526'ya göre, poliçe, bono, çek, kabul, aval vb. işlemler, güvenli elektronik imza ile yapılamaz. Fiilen elle atılmalıdır. Çünkü senedin dolaşımı sırasında imzanın görülmesi önem arz etmektedir.⁹

C. Açık Bono

Açık bono Türk Ticaret Kanunu'nun açık poliçenin düzenlendiği 680. maddesine atıf yapılarak belirlenmiştir. TTK 680/1 uyarınca; *Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa, bu anlaşmalara uyulmadığı iddiası, hamile karşı ileri sürülemez; meğerki, hamil poliçeyi kötüniyetle iktisap etmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun.* Şeklinde düzenlenmiştir.¹⁰

Yukarıdaki bölümde bononun zorunlu unsurlarını belirttik. Bono düzenlenirken, bazı zorunlu unsurlar boş bırakılabilir. Bononun teminat amacıyla verilmesi de mümkündür. Bu halde bononun bedel kısmı boş bırakılır. Bu bağlamda bononun teminat amacıyla verildiğini belirtmek için bononun üzerine teminat yazılırsa, bono geçersiz olacaktır. Örneğin, ev kiraladınız. Evdeki olası tahribat için de teminat olarak ev sahibine bono verdiniz. Ancak tahribatın ne kadar olduğunu bilmediğimiz için bedel kısmına bir şey yazamazsınız. Bu sebeple bedel kısmı boş bırakılır. Böylelikle açık bono düzenlenmiş olur. Kiracının ne kadar oturacağı belli olmadığı için tarih kısmı da boş bırakılır.¹¹ Normal şartlarda zorunlu iki unsuru olmayan bu bononun geçersiz olması gerekir ancak imza dışındaki unsurlar boş bırakılabilir. Zorunlu unsurları, senedin düzenlenme anında değil, senedin ödeme için borçluya ibraz edildiği anda arıyoruz. Böylelikle, açık bono düzenlenebiliyor.¹²

Açık bonoda taraflar arasında şu sözleşmeler olur:

- Teslim sözleşmesi
- Kambiyo sözleşmesi: Kambiyo taahhüdü, senedin imzalanıp, zilyetliğinin devri anında doğar.
- Doldurma sözleşmesi¹³

TTK md. 680'e göre açık bono düzenlenebilir. Zorunlu unsurlardaki eksikliğin nasıl doldurulacağı hususunda anlaşma söz konusu olur. Bu anlaşmaya, doldurma anlaşması denir. Anlaşmaya aykırılık hamile ileri sürülemez. İspat hukuku açısından anlaşmanın, yazılı belge ile ispatı gerekir.¹⁴

Bir bono eksik unsurları olmasına rağmen dolaşıma çıkacaksa, muhakkak doldurma anlaşması olması gerekir. Bu doldurma anlaşması ile düzenleyen, açık ya da zımni olarak, eksik unsurların iki tarafça da doldurulabileceğini kabul etmiş olur. Ancak doldurma anlaşması 3. Kişilere karşı ileri

⁸ Çeker, Mustafa. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre ticaret hukuku: ticari işletme hukuku, şirketler hukuku, kıymetli evrak hukuku. Karahan Kitabevi, 2012., s.96

⁹ Öztan, Fırat. Kıymetli evrak hukuku. 2012., s.103

¹⁰ Bahtiyar, Mehmet. "Kıymetli Evrak Hukuku." Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s.131

¹¹ Karahan S, Arı Z, Bozgeyik H, Saraç T, Ünal M. Kıymetli Evrak Hukuku, 1. Baskı, Konya. 2013.

¹² Öztan, Fırat. Kıymetli evrak hukuku. 2012., s.106

¹³ Bahtiyar, Mehmet. "Kıymetli Evrak Hukuku." Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012.

¹⁴ Ülgen, Hüseyin, et al. Kıymetli evrak hukuku. Vedat Kitapçılık, 2016., s.141

sürülemez. Çünkü doldurma anlaşmasına aykırılık, kişisel defî doğurur. Açık bono, tam bono gibi devredilebilir. Devri bakımından, tam bono ile farklılık yoktur. Devir ile doldurma yetkisinin de devralana intikal ettiği kabul edilir. Düzenleyenin doldurma anlaşmasını yazılı delille kanıtlaması gerekir.

TTK md. 680'de bir istisnadan bahsedilir: Hamil bonoyu kötünîyetle iktisap ederse ya da iktisap sırasında ağır kusuru varsa doldurma anlaşmasına aykırılık 3. Kişilere ileri sürülür. Ancak zaten hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmesi halinde de genel kural gereği kişisel defiler 3. Kişilere karşı ileri sürülmektedir. Böyle bir genel kural varken, TTK md. 680'e konan bu yeni istisna arasında küçük bir fark vardır.¹⁵ Kötü niyetle iktisap ya da ağır kusur, bilerek borçlunun zararına hareket etmeyi de kapsar. Dolayısıyla daha geniş bir ifadedir. Kişinin kastı olmasa da ağır kusuru varsa, bu defî ileri sürülebilecektir. Açık bonoda daha geniş bir istisnanın yaratılmasının sebebi, açık bononun devri sırasında devralanın dikkat sarf etmesi gereken/ sorgulaması gereken bir durum olmasıdır. Bütün unsurları tam olan bir bonoda sorun yoktur ve hukuki görünüşe güven korunur ancak bazı unsurları eksik bir bonoda, devralan daha dikkatli olmalıdır.¹⁶ Kanun, kişisel defilerin devralanlara ileri sürülmemesini dengelemek için, devralanın doldurma anlaşmasını/ bedelin nasıl doldurulacağını vb. hususları araştırmasını zımnen istemiştir. Aksi halde açık bono da tam bono gibi devredilmiş olacaktı ancak eksik olan unsurlar olduğu için, devralanın açık bonoyu sorgulamaması onun ağır kusuruna yol açabilir.¹⁷ Ancak devralanın bu araştırmayı yaparken, her şeyi tam ve doğru öğrenmesi gerekmez. Doldurma anlaşması zaten yazılı olmayabilir ancak devralanın araştırması yeterlidir. Bu hükümlerle kanun 3. Kişinin sorumluluğunun kapsamını genişletir.¹⁸

Açık bono, dolaşıma çıktığında bütün unsurları tam olmayan ancak en geç ibraz anında doldurulması gereken bonodur. Kanun, açık bononun da tedavülüne imkan tanımış ancak ciro yoluyla devralacaklara ağır sorumluluk yüklemiştir. Kanun koyucu, doldurma anlaşmasından doğacak kişisel defilerin 3. Kişilere ileri sürülmesinde genel kuraldan ayrılmıştır. Dolayısıyla Yargıtay 12. Hukuk dairesinin; "TTK.nun 690. maddesi göndermesi ile bonolarda da uygulanması gereken TTK.nun 592. maddesi uyarınca açık bono düzenlenmesi mümkündür. Tamamen doldurulmamış bononun ilk tedavüle çıktığı anda zorunlu unsurları taşıması gerekir." açıklaması doğru değildir.

---

¹⁵ Ülgen, Hüseyin, et al. Kıymetli evrak hukuku. Vedat Kitapçılık, 2016.s, 142

¹⁶ Öztan, Fırat. Kıymetli evrak hukuku. 2012., s.101

¹⁷ Karahan S, Arı Z, Bozgeyik H, Saraç T, Ünal M. Kıymetli Evrak Hukuku, 1. Baskı, Konya. 2013, s.132

¹⁸ Bahtiyar, Mehmet. "Kıymetli Evrak Hukuku." Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012., s.134

KAYNAKÇA

Bahtiyar, Mehmet. "**Kıymetli Evrak Hukuku.**" Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012.

Çeker, Mustafa. **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre ticaret hukuku: ticari işletme hukuku, şirketler hukuku, kıymetli evrak hukuku.** Karahan Kitabevi, 2012.

Karahan S, Arı Z, Bozgeyik H, Saraç T, Ünal M. **Kıymetli Evrak Hukuku, 1.** Baskı, Konya. 2013.

Öztañ, Fırat. **Kıymetli evrak hukuku.** 2012.

Poroy, Reha, Tekinalp. Ü., "**Kıymetli Evrak Hukuku Esasları Çek Kanunu Yorumu ile, 21.**" Bası, İstanbul, 2013.

Pulaşlı, Hasan. "**Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları.**" B., Ankara, 2013.

Ülgen, Hüseyin, et al. **Kıymetli evrak hukuku.** Vedat Kitapçılık, 2016.